

Napköszöntő dalmát módra

Napot mindenhol és mindenkor lehet köszönteni. Akár felkel, akár lenyugszik, de még a kettő között is. A történet helyszíne Zadar (Zára), ez a gyorsan fejlődő város Közép-Dalmáciában. Tavalyi nyaralásunkat a hangulatos Vir-szigeten töltve elhatároztuk, hogy felkeressük a környék látványosságait. Az utolsó napokra maradt az, hogy megnézzük és meghallgassuk a híres zadari tengeri orgonát. A partszakasz alá épített tucatnyi sípszerű csöbe beáramlanak a tenger hullámai, és a sípok nem szűnő, különleges, tenger alkotta szimfóniát „adnak elő”. Átsétálva az óvároson egy kellemes naplemente után elindultunk a part felé. Az ilyenkor szokásos turistatömeg, a mindenféle villogó kínai csodát áruló árusok között már messziről halatszott a varázslatos zene. Talán ezek miatt nem is tulajdonítottam jelentőséget a földön látható, furcsa villogó köröknek. A második ilyen körre léphettem rá, amikor egy jelre lettem figyelmes a peremen. Ez a furcsa villás valami ismerős... a Neptunusz jele!

Ekkor tudatosult bennem, hogy Naprendszer-modell az, amin épp sétálgatok! Izgottan kezdtem el magyarázni családomnak, hogy mi is az, ami a lábunk előtt hever. Egyre nagyobb kíváncsisággal haladtunk a Naprendszer peremétől a középpont felé. A méretarányosság nem teljesen pontos, állapítom meg, de nem is lehet az, hiszen akkor meglehetősen sokáig tartana bejárni... Mindenesetre a körök mérete, távolságuk arányai követik a valóságos méretarányokat. Elérünk a Mars kicsiny korongjához, és már látom is a belső bolygókat!

Ebben a pillanatban veszem észre a hatalmas, a járőfelületbe épített üvegkorongot. A látvány lélegzetelállító! Mintegy félszáz ember jár-ke az óriási, mindenféle fényekben villódzó korongon. Megindulok, hogy én is közelebbről láthassam. A gyermekeim gyorsabbak. Ők már javában ugrálnak a kék, zöld rózsaszín és még megannyi színben pompázó napkorongon. Mert mi is lehet más a túra végén, mint maga a Nap? Írások, koordináták a peremén, össze-vissza fényjelenségek, amik látványosak, de nincs bennük rendszer. Mi

ez, ki találta ki, hogyan működik? – merülnek fel bennem a kérdések. Csak később, idehaza sikerült pontos információkat találnom erről a napkorongról és a zenélő sípokról a Croatia-blogon. A zadari Tengeri orgonát és a Napköszöntést Nikola Bašić építész-mérnök álmodta meg, és a tengerparti alkotás tömegeket vonzó látványossággá vált.

Ismerkedés a Nappal – helyünk a Naprendszerben!

„A Napköszöntés háromszáz, többretegű üveglapból készült 22 méter átmérőjű kör, amelyet a sétány kőburkolatába mélyítettek. Az áttetsző üveglapok alá napelemes modulokat helyeztek el, ezek segítségével történik a jelképes „érintkezés” a természettel. Ami a Tengeri orgona esetében hang által történik, itt a fény segítségével valósul meg. Miután átéltük a »világ legszebb naplementéjét«, a sötétedéssel egyidejűleg felgyulladnak az üvegkorong alatt elrejtett lámpák, melyek egy különlegesen programozott forgatókönyv szerint káprázatos, egyedül hatású fényjátékokat alkotnak a hullámok lüktetésével és a tengeri orgona hangjával összhangban. Nappal a napelemes modulok feltöltődnek, az elektromos energiát az áramszolgáltató hálózatába vezetik. A kijelzőn leolvasható a pillanatnyi energiatermelés; az egész rendszer kb. 46 500 kWh áramot termel évente. Ez

a különleges installáció valójában egy kisebb erőmű, melynek energiatermelését nem csak a Nap köszöntése működtetéséhez használják fel, hanem a parti sétány kivilágítására is. Ez az áram a hagyományosnál háromszor olcsóbb, maga a projekt pedig az újrahasznosítható energiaforrások felhasználásának, az energia hatékonyságának és a városrendezés egységes alkalmazásának egyedi példája.

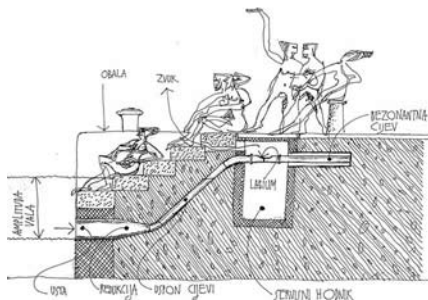

A Föld típusú bolygók

A Napköszöntés Maksim Klarin professzor, a Zadari Tengerészeti iskola tanára közreműködésével készült. A nagy gyűrű körül bevették azoknak a zadari szenteknek a nevét, akik a mai, illetve a hajdani Zadari-félszigeten található templomok védőszentjei. Mindegyik név mellett szerepelnek a megfelelő ünnepnapok is, de ezen kívül feltüntették az adott napra vonatkozó Nap-távolságot és a napsütés időtartamát is. Ezzel kiemelték Zadar és Szent Kreseván naptárának szoros összefüggését; a IV. században élt szent nagymértékben hozzájárult a naptár tökéletesítéséhez és a csillagászati navigáció pontosításához.

A Napköszöntés része a Naprendszer modellje is, és az egész alkotás kapcsolódik a

Tengeri orgonához, amely gyakorlatilag egy különlegesen kialakított, 70 méter hosszúságú partrészt, mely lépcsőzetesen ereszkedik a tenger felé. A kőburkolat alatt 35 különböző hosszúságú, átmérőjű és hajlatú cső kapott helyet.”

A tengeri orgona metszete (a Zágriai Építészeti Társaság honlapjáról)

Mintegy 10 percig nézelődünk, mire a tenger, a zene, a villogó színáradat elveszíti a varázsát. A tömeg kezd kényelmetlenül nőni körülöttünk. A visszaút mellett döntünk. Séta közben azon tűnődöm, hogy nekünk miért nincs ilyen látványos és hasznos alkotásunk? Miért csak a plázák nőnek gombamód a földből? Vagy ha már nőnek, akkor a belsejük rejthetne ilyen érdekességeket, mint amilyen ez volt. Ráadásul az itt látható alkotás még környezetbarát is!

Visszagondolva újra látni vélem a gyerekek arcán a meglepődést, az örömet, amit a Nap és a többi bolygó fényjátéka varázsolt. Talán egy ilyen esemény is elég lehet ahhoz, hogy valaki fiatalon a csillagászat felé forduljon, és az égbolt csodáival, megismerésükkel együtt nőjön fel.

A képmellékletben is közlünk egy felvételt az alkotásról, azonban a Youtube-on működés közben is láthatjuk, ha rákeresünk a „sea organ” kulcsszavakra. A legszebb élményt azonban természetesen az adja, ha személyesen keressük fel a Tengeri orgonát és a Napköszöntést – valamikor az elkövetkező nyáron.

Hamvai Antal